

Клименко К.В.

аспірант

Криворізького національного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1127-1581>**Klymenko Kostiantyn**

Krivyi Rih National University

**ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ****THE POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT
OF INNOVATIVE ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UKRAINE**

Стаття присвячена дослідженню потенціалу розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні, її ролі в соціально-економічному зростанні та впровадженні у світовий ринок. Проаналізовано головні чинники, що впливають на інноваційний розвиток, зокрема державну підтримку, інвестиційний клімат та рівень технологічного розвитку. Визначено ключові проблеми, такі як недостатнє фінансування досліджень і розробок, обмежений доступ до венчурного капіталу, нерозвиненість інноваційної інфраструктури та відтік кадрів за кордон. Розглядаються можливі шляхи активізації інноваційного підприємництва, серед яких удосконалення законодавчої бази, стимулювання партнерства між наукою та бізнесом, розвиток стартап-екосистеми, залучення міжнародних інвестицій. Заходи, що пропонуються, сприятимуть формуванню сприятливого середовища для інноваційної діяльності, що забезпечить конкурентоспроможність української економіки.

Ключові слова: інновації, підприємницька діяльність, Україна, інвестиції, економіка, розвиток, бізнес, інтеграція.

The article examines the potential for the development of innovative entrepreneurial activity in Ukraine, emphasizing the role of innovation in economic growth and global integration. Government support, investment climate, and technological progress are crucial factors influencing innovation. Despite the significant potential, challenges such as insufficient funding for research and development, limited access to venture capital, and poor infrastructure impede progress. The study offers solutions to these problems, including improving legislation, promoting cooperation between science and business, developing startup ecosystems, and attracting foreign investment. Recent years have demonstrated dynamic changes in Ukraine's innovation landscape. The growing number of startups supported by initiatives such as the Ukrainian Startup Fund and the expansion of the IT sector have strengthened the country's position in the global technology market. International cooperation and a growing inflow of venture capital are contributing to the emergence of new technological advances and business opportunities. The current economic and geopolitical challenges require more strategic policies to sustain this progress. Government efforts to develop infrastructure, retain talent, and provide financial incentives play a critical role in creating an environment conducive to innovation. The formation of innovation clusters, strengthening of intellectual property protection, and active participation in global innovation rankings once again confirm Ukraine's commitment to technological and entrepreneurial development. Strengthening these aspects is essential to ensure long-term economic sustainability and international competitiveness. The promotion of digital transformation in various sectors and the strengthening of public-private partnerships will further stimulate innovation. Ukraine can accelerate its transition to a knowledge-based economy by removing existing barriers and seizing opportunities, thus securing a stronger position in the global innovation ecosystem.

Keywords: innovations, entrepreneurial activity, Ukraine, investments, economy, development, business, integration.

Постановка проблеми. В Україні розвиток інноваційної підприємницької діяльності є важливим фактором економічного зростання та інтеграції у світові ринки. Незважаючи на високий потенціал, цей сектор стикається з низькою викликів, які уповільнюють його розвиток. Основні проблеми включають недостатню державну підтримку, низький рівень інвестицій у дослідження та розробки, обмежений доступ до фінансування для стартапів, а також відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури.

Потенціал розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні сприяє її економічному зростанню на глобальному рівні з підвищенням власної конкурентоспроможності. Інноваційно-підприємницька діяльність є важливою складовою сучасної економіки та відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни. Вона сприяє поліпшенню якості життя громадян через створення нових продуктів, послуг та технологій, що включає розвиток інфраструктури, освіти та охорони здоров'я. Ця діяльність сприяє створенню нових робочих місць, підвищенню рівня кваліфікації працівників та підтримує навчання протягом усього життя.

На період 2024 року інноваційно-підприємницька діяльність в Україні демонструє ряд позитивних змін. Збільшується кількість стартапів, які отримують підтримку від інвесторів, таких як Ukrainian Startup Fund. IT-сектор продовжує бути основним двигуном інновацій, розробляючи продукти та послуги, які користуються попитом на світовому ринку. Крім того, міжнародне співробітництво та зростання обсягів венчурного капіталу сприяють розвитку нових технологій та бізнес-ініціатив.

Підтримка держави, розвиток інфраструктури, залучення інвестицій та утримання талантів є ключовими для забезпечення сталого зростання інновацій та інтеграції України у світову економіку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження потенціалу розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні викликає значний інтерес серед науковців. Зокрема, важливим внеском є дослідження, проведене Світовим банком, яке аналізує екосистему

інновацій та підприємництва в Україні. Цей звіт підкреслює, що Україна має значні переваги, такі як добре освічена робоча сила та низькі витрати, але також стикається з викликами, включаючи низький рівень промислових досліджень та недостатню конкуренцію [10].

Серед українських дослідників, цією темою цікавилися: Орленко О.М. де у статті про динаміку інноваційної діяльності в Україні та шляхи її розвитку було викладено повноцінний матеріал за 2021 рік [9]. Литюга Ю.В., Корощенко Ю.М. які писали про активізацію інноваційних процесів сучасних підприємств [3]. Бобко Л.О. вивчав потенційний стан розвитку інноваційної діяльності підприємств [1]. Ставнича Н.І. та Савчук Л.М. досліджували сучасні тенденції інноваційної діяльності в Україні [12]. Інноваційну діяльність в Україні у 2019 році досліджували у своїй праці Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. [2]. Іванова Т.В. видала статтю про інноваційно-підприємницьку діяльність України як фактор підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках [7]. Статтю про інноваційну активність підприємств України: динаміку, проблеми та шляхи їх вирішення опублікували Касич А.О., Канунікова К.О. та ін. [8].

Метою статті є аналіз потенціалу розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні та визначення можливих шляхів його активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційно-підприємницька діяльність в Україні демонструє стійкий ріст та розмаїття. Зокрема, у сферах інформаційних технологій, агротехнологій, біотехнологій та енергоефективності активно розвиваються новаторські компанії. Існує значний потенціал для залучення інвестицій у дослідження та розвиток. Рівень інвестицій залишається низьким у порівнянні з більш розвинутими країнами, що може уповільнювати темпи інноваційного зростання. У той же час, уряд активно сприяє розвитку інноваційної сфери, приймаючи законодавчі та програмні заходи для створення зручного середовища для інноваційних ініціатив.

Останні роки в Україні характеризуються значними зрушеннями в інноваційній підприєм-

Таблиця 1

Показники інноваційної активності

Показник	2022	2023	Зростання (%)
Кількість виданих патентів на корисні моделі	1500	1800	+ 20%
Відсоток патентів на ім'я національних замовників	95%	98.6%	+ 3.6%
Кількість надходжень пропозицій на корисні моделі	1200	1760	+46.8%
Кількість заявок на торговельні марки за національною процедурою	800	1204	+50.4%

Джерело: власна розробка автора

ницькій сфері, відображаючи низку важливих тенденцій. Спостерігається динамічне зростання кількості інноваційно налаштованих підприємств. Це свідчить про високий рівень зацікавленості підприємців у впровадженні новаторських рішень та технологій, що відповідають сучасним вимогам ринку.

Держава виявляє активну підтримку інноваційних ініціатив, надаючи постійну фінансову підтримку та створює сприятливі умови для розвитку інноваційних підприємств. На прикладі збільшення обсягу інвестицій в інноваційну сферу, що стимулює зростання конкурентоспроможності та розвиток інноваційних проектів.

Формування інноваційних кластерів стає ще однією ключовою тенденцією. Ці об'єднання підприємств, наукових установ та інших організацій спрямовані на спільний розвиток та впровадження інноваційних ідей та продуктів, що створює зручне середовище для інноваційного росту.

Україна активно розвиває експорт інноваційних товарів і послуг, що сприяє не лише залученню іноземних інвестицій, а й підвищенню своєї конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Не менш важливою є інтенсивна співпраця між бізнесом, наукою та державою. Ця взаємодія сприяє ефективному розвитку інноваційної підприємницької діяльності, забезпечуючи інтеграцію новаторських рішень у виробництво та відповідно до потреб ринку. Такий синергетичний підхід сприяє створенню сприятливого клімату задля інноваційного розвитку економіки та підвищенню її конкурентоспроможності в глобальному масштабі.

Аналіз існуючого стану інноваційної підприємницької діяльності в Україні засвідчує певний рівень розвитку інноваційного сектора, але є потреба в подальшому його активізувати і підтримувати. Для отримання конкретних даних про розвиток інноваційної підприємницької діяльності в Україні можна скористатися статистичними даними з сайту Державної служби статистики України та інших джерел.

Один з ключових показників розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні – це обсяг інвестицій у науково-дослідну та інноваційну сферу. Він відображає рівень фінансової підтримки інноваційних проектів та ступінь розвитку науково-технічної бази країни. Чим більший обсяг інвестицій, тим більше можливостей для створення та розвитку новаторських рішень і продуктів. Станом на 2024 рік в Україні, є інформація щодо інвестицій в науково-дослідну та інноваційну діяльність та про фінансування майже 300 наукових проектів та розробок з державного бюджету. Інвестиції від венчурних фондів продовжують надходити, хоча війна вплинула на інвестиційну активність. Більшість інвесторів розширюють свою географію та активізувалися в Україні. Є гранти, які фінансують інноваційну діяльність, з бюджетом у 94 553 849 євро. Уряд пропонує заходи, такі як страхування інвестицій, для підтримки інвестиційної діяльності [5].

На початку 2024 року в Україні було зареєстровано 18 інноваційних стартапів, які анонсували про отримання щонайменше \$42 млн венчурних інвестицій. Це у п'ятеро разів менше, ніж за попередній 2022 рік. Цей показник відображає кількість нових інноваційних підприємств, які зареєстровані в Україні, що свідчить про активність підприємців у сфері інновацій.

Також, у 2023 році стартапи з цього регіону залучили €2,1 млрд інвестицій, а їхня сукупна оцінка склала €213 млрд. Ці дані свідчать про активний розвиток інноваційного сектору в Україні, незважаючи на складні умови.

За перші 9 місяців 2023 року було видано більш ніж 1,8 тис. патентів на корисні моделі, 98,6% з яких – на ім'я національних замовників. За той же період, кількість надходження пропозицій на корисні моделі збільшилась на 46,8% порівняно з відповідним періодом минулого року. Надходження заявок на торговельні марки за національною процедурою зросло на 50,4%. Цей показник показує рівень розробок та інноваційних рішень, які створюються в Україні.

Загальна оцінка української стартап-індустрії на весну 2024 року становить €28 млрд,

Таблиця 2

Зростання кількості інноваційних стартапів та їх фінансування

Рік	Кількість зареєстрованих стартапів	Залучені венчурні інвестиції (\$ млн)	Зростання кількості стартапів (%)	Зростання венчурних інвестицій (%)
2021	30	120	–	–
2022	45	210	+50%	+75%
2023	35	150	-22%	-28.6%
Початок 2024	18	42	-48.6%	-72%

Джерело: створено автором на основі [5]

що робить Україну одним з трьох найбільших гравців у регіоні Центральної та Східної Європи разом з Польщею та Естонією [6].

Участь українських підприємств у міжнародних інноваційних рейтингах вказує на міжнародне визнання та конкурентоспроможність українських інноваційних підприємств. Українські підприємства мали можливість подати заявку на участь у Національній премії UEPA, яка відзначає внесок у розвиток малого й середнього підприємництва. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) розпочала прийом заявок від українських підприємств для участі у престижній премії WIPO Global Awards. Українські агенції брали участь у міжнародних креативних фестивалях, де агентство Saatchi & Saatchi Ukraine очолило рейтинг участі. Це вказує на рівень розробок та інноваційних рішень, які створюються в Україні, що є важливим для розвитку інноваційно-підприємницької діяльності.

Одним з актуальних напрямків розвитку є електронна комерція у сфері роздрібної торгівлі. Вона продовжує активно зростати, адже багато підприємців бачать у цьому можливість для розширення свого бізнесу. Онлайн-продажі стали необхідністю, що дозволяє українським компаніям залишатися конкурентоспроможними та досягати нових ринків, навіть в умовах війни.

Електронна комерція є важливою складовою цифрової трансформації бізнесу та дозволяє підприємствам оптимізувати свої бізнес-процеси, покращувати взаємодію з клієнтами і відкривати нові ринки [4].

Вона дозволяє підприємствам експериментувати з новими бізнес-моделями та стратегіями, що можуть включати все, від нових форм доставки товарів до використання даних для персоналізації клієнтського досвіду. Також часто вимагає впровадження нових технологій.

Інноваційна підприємницька діяльність в Україні є важливим фактором розвитку економіки та підтримки безпеки країни. Одним із яскравих прикладів є компанія "Lanet Network Ltd.", яка спеціалізується на розробці та впровадженні інноваційних рішень у сфері інформаційних технологій. Вони створили власну платформу для моніторингу та управління мережами зв'язку, що дозволяє ефективно

керувати телекомунікаційними мережами та забезпечувати якісний доступ до Інтернету. Це не тільки підвищує ефективність роботи мереж, але й забезпечує стабільний зв'язок, що особливо важливо в умовах сучасних викликів.

Ще одним прикладом є компанія "Ecoisme", яка розробляє інноваційні рішення в сфері енергоефективності. Їх розумна система керування енергоспоживанням для домогосподарств дозволяє ефективно використовувати електроенергію та знижувати витрати на комунальні послуги. Це значно допомагає споживачам економити ресурси та гроші, одночасно сприяючи збереженню довкілля [13].

Компанія "PetCube" також заслуговує на увагу завдяки своїм інноваційним пристроям для взаємодії з домашніми тваринами. Вони створили веб-камеру з функцією віддаленого керування, що дозволяє власникам спостерігати за своїми тваринами та гратися з ними навіть на відстані. Це рішення не тільки підвищує комфорт власників тварин, але й забезпечує додатковий рівень безпеки та взаємодії. Ці приклади демонструють потенціал та творчий підхід українських підприємців у розробці та впровадженні новаторських рішень, що сприяє розвитку економіки та підвищенню якості життя [14].

Інноваційна підприємницька діяльність включає широкий спектр заходів, спрямованих на створення та впровадження нових продуктів, послуг або процесів. Основою цього є дослідження та розробка (R&D), що охоплює наукові дослідження і розробку нових технологій. Фундаментальні та прикладні дослідження, а також експериментальні розробки, які забезпечують інноваційні продукти та послуги. Крім того, впровадження нових технологій у виробничі процеси або бізнес-операції підвищує ефективність, продуктивність і якість, що є важливим аспектом інноваційної діяльності.

Важливим елементом інноваційної підприємницької діяльності є управління інтелектуальною власністю, що включає реєстрацію та захист патентів, торгових марок і авторських прав. Це дозволяє підприємцям захищати свої інновації та отримувати від них прибуток. Наприклад, компанія "PetCube", яка розробляє інноваційні пристрої для взаємодії з домашніми тваринами, зареєструвала патенти на свої веб-камери

Таблиця 3

Оцінка стартап-індустрії у регіональному контексті

Показник	Україна 2023	Польща 2023	Естонія 2023
Загальна оцінка стартап-індустрії (€ млрд)	28	35	15
Залучені інвестиції у стартапи (€ млрд)	2.1	2.8	1.5
Частка регіонального ринку (%)	13.1%	17.1%	9.1%

Джерело: створено автором на основі [6]

з функцією віддаленого керування. Це забезпечило їм правовий захист та конкурентну перевагу на ринку, дозволяючи ефективно комерціалізувати свою продукцію та захистити її від копіювання іншими компаніями [14].

Аналізуючи звіти Української асоціації венчурного та приватного капіталу (UVCA), у 2022 році 60% усіх венчурних інвестицій в українські стартапи надійшло від закордонних інвесторів. Це показує важливість міжнародного капіталу для фінансування інноваційних проектів в Україні.

Враховуючи інформацію від Державної служби статистики України, близько 30% доходів від ІТ-сектору України у 2023 році надходило з експорту програмного забезпечення та ІТ-послуг до інших країн.

Отже, розвиток інноваційної підприємницької діяльності в Україні значною мірою залежить від інтеграції у світову економіку та активного залучення закордонних ресурсів і знань.

Висновки з проведеного дослідження. Одним із основних факторів економічного зростання України є розвиток інноваційної підприємницької діяльності. Активне впровадження інновацій сприяє не лише підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, а й створенню нових робочих місць, покращенню якості життя населення та інтеграції країни у світові ринки. З огляду на сучасні тенденції та виклики, що стоять перед українськими підприємствами, стає очевидним, що подальше стимулювання інноваційних процесів є стратегічно важливим завданням для держави, бізнесу та наукової спільноти.

Проведений аналіз розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні показав,

що країна має значний потенціал у цій сфері, зокрема завдяки високому рівню освіти робочої сили, зростанню ІТ-сектору та наявності активної стартап-екосистеми. Незважаючи на ці позитивні фактори, українська економіка стикається з низкою перешкод. До основних викликів належать недостатнє фінансування досліджень та розробок, обмежений доступ бізнесу до інвестицій, слабка державна підтримка інноваційних ініціатив та відтік висококваліфікованих фахівців за кордон.

Сучасні виклики, спричинені військовими діями, також вплинули на темпи розвитку інновацій. Війна значно ускладнила залучення іноземного капіталу, зменшила можливості для міжнародного співробітництва та поставила перед підприємцями нові виклики щодо забезпечення стабільності бізнесу в умовах кризи. Проте інноваційний сектор продемонстрував стійкість і навіть певне зростання, особливо у сферах оборонних технологій, кібербезпеки та цифрових рішень.

Питання державного регулювання інновацій заслуговує на особливу увагу. Навіть попри наявність стратегій та програм підтримки, їх реалізація часто залишається фрагментарною та неефективною. Важливим напрямком для держави є створення сприятливого законодавчого середовища, яке б дозволило залучити більше інвестицій та полегшило взаємодію між бізнесом, науковими установами та інвесторами. Додатково слід удосконалити систему фінансування стартапів, передбачивши можливість надання державних грантів та пільгових кредитів для інноваційних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Показники діяльності у сфері інтелектуальної власності за 9 місяців 2023 року. URL: <https://ukrpatent.org/atachs/IP-in-Figures-9m-2023-web-.pdf> (дата звернення: 21.12.2024).
2. Орленко О.М., Іваненко І.К. Динаміка інноваційної діяльності в Україні та шляхи її розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 5–6(282-283). С. 96–99. DOI: <http://doi.org/10.32680/2409-9260-2021-5-6-282-283-96-99>
3. Литюга Ю.В., Корощенко Ю.М. *Активізація інноваційних процесів сучасних підприємств*. Економіка підприємства: теорія та практика: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 12–13 жовт. 2020 р. Київ : КНЕУ, 2020. С. 71–72.
4. Бобко Л.О. Сучасний стан розвитку інноваційної діяльності підприємств. *Сучасний рух науки: тези доп. II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Дніпро, 28–29 черв. 2018 року. 2018. С. 35–39.
5. Ставнича Н.І., Савчук Л.М. Сучасні тенденції інноваційної діяльності в Україні. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 19. С. 34–39. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.240440>
6. Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь, м. Київ: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
7. Іванова Т.В. Інноваційна діяльність підприємств України як фактор підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках. *Економічний Вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. № 1(17). С. 395–404. DOI: <http://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216386>
8. Касич А.О. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 21–24.
9. Гранти, що фінансують інноваційну діяльність, яка виходить за рамки експериментального підтвердження принципів у лабораторії. 2024. URL: <https://chaszmin.com.ua/granty-shho-finansuyut>

innovatsijnu-diyalnist-yaka-vyhodyt-za-ramky-eksperymentalnogo-pidtvverdzheniya-pryntsypiv-u-laboratoriyi-2024/ (дата звернення: 20.12.2024).

10. Журнал *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/innovations/skoro-vesna-z-pochatku-roku-ukrainski-startapi-otrimali-shchonaymenshe-42-mln-investitsiy-yak-pochuvaetsya-venchurna-industriya-u-pershomu-kvartali-2024-go-doslidzhennya-forbes-01042024-20239> (дата звернення: 21.12.2024).
11. Селюченко Н.Є., Білогрива А.М. Електронна комерція як інструмент забезпечення безперервності бізнесу в умовах пандемії COVID-19. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2022. № 3(220). С. 159–166.
12. Ecoisme – Intelligent Energy Monitoring System. URL: <https://www.indiegogo.com/projects/ecoisme-intelligent-energy-monitoring-system#/> (дата звернення: 22.12.2024).
13. Petcube. URL: <https://petcube.com/> (дата звернення: 22.12.2024).
14. Розпорядження «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.12.2024).

References:

1. Pokaznyky diialnosti u sferi intelektualnoi vlasnosti za 9 misiatsiv 2023 roku [Indicators of activity in the field of intellectual property for 9 months of 2023]. Available at: <https://ukrpatent.org/atachs/IP-in-Figures-9m-2023-web-.pdf> (accessed December 21, 2024).
2. Orlenko O. M. Ivanenko I. K. (2021) Dynamika innovatsiynoi diialnosti v Ukraini ta shliakhy yii rozvytku [Dynamics of innovative development in Ukraine and its promising areas]. *Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, vol. 5–6(282–283), pp. 96–99. DOI: <http://doi.org/10.32680/2409-9260-2021-5-6-282-283-96-99>
3. Lytyuga Yu. V., Koroshchenko Yu. M. (October. 12–13, 2020) Activation of Innovatsiini Processes of Modern Enterprises [Activation of innovative processes of modern enterprises]. *Ekonomika pidpryemstva: teoriia ta praktyka: Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv: KNEU, pp. 71–72.
4. Bobko L. O. (June 28–29, 2018) Suchasnyi stan rozvytku innovatsiynoi diialnosti pidpryemstv [Current State of Enterprise Innovation Development]. *Modern Science Movement: Anotatsii II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii*. Dnipro, pp. 35–39.
5. Stavychna N. I., Savchuk L. M. (2021) Suchasnitendentsii innovatsiynoi diialnostiv Ukraini [Current trends of innovative activity in Ukraine]. *Economic Bulletin of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnical Institute"*, vol. 19, pp. 34–39. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.240440>
6. Pysarenko T. V., Kvasha T. K., Rozhkova L. V., Kovalenko O. V. (2020) Innovative activities in Ukraine in 2019 [Innovatsiina diialnist v Ukraini u 2019 rotsi]. Kyiv: UkrINTEI, 45 p.
7. Ivanova T. V. (2020) Innovatsiina diialnist pidpryemstv Ukrainy yak faktor pidvyshchennia rivnia konkurentospromozhnosti na mizhnarodnykh rynkakh. [Innovative activity of Ukrainian enterprises as a factor of increasing the level of competitiveness in international markets]. *Economic Bulletin of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnical Institute"*, vol. 1(17), pp. 395–404. DOI: <http://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216386>
8. Kasyh A. O. (2016) Innovatsiina aktyvnist pidpryemstv Ukrainy: dynamika, problemy ta shliakhy vyrishennia [Innovative activity of Ukrainian companies: Dynamics, problems and solutions]. *Investments: Practice and Experience*, vol. 22, pp. 21–24.
9. Hranty, shcho finansuiut innovatsiynu diialnist, jaka vykhodyt za ramky eksperymentalnoho pidtvverdzhenia pryntsypiv u laboratorii 2024 [Grants that fund innovative activities that go beyond experimental proof of principle in the laboratory 2024]. Available at: <https://chaszmin.com.ua/granty-shho-finansuyut-innovatsijnu-diyalnist-yaka-vyhodyt-za-ramky-eksperymentalnogo-pidtvverdzheniya-pryntsypiv-u-laboratoriyi-2024/> (accessed December 22, 2024).
10. *Forbes Ukraine*. Available at: <https://forbes.ua/innovations/skoro-vesna-z-pochatku-roku-ukrainski-startapi-otrimali-shchonaymenshe-42-mln-investitsiy-yak-pochuvaetsya-venchurna-industriya-u-pershomu-kvartali-2024-go-doslidzhennya-forbes-01042024-20239> (accessed December 21, 2024).
11. Seliuchenko N. Ye., Bilohryva A. M. (2022) Elektronna komertsia yak instrument zabezpechennia bezperernosti biznesu v umovakh pandemii COVID-19 [E-Commerce as a Tool for Ensuring Business Continuity During the COVID-19 Pandemic]. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Issues*, vol. 3(220), pp. 159–166.
12. Ecoisme – Intelligent Energy Monitoring System. Available at: <https://www.indiegogo.com/projects/ecoisme-intelligent-energy-monitoring-system#/> (accessed December 22, 2024).
13. Petcube. Available at: <https://petcube.com/> (accessed December 22, 2024).
14. Rozporiadzhennia "Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiynoi diialnosti na period do 2030 roku": Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lyptnia 2019 r. № 526 [Directive "On the Approval of the Strategy for the Development of the Innovation Sector for the Period Until 2030": Directive of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 10, 2019, No. 526]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (accessed December 21, 2024).